

op de Duitse luchtlandingstroepen kon men bezwaarlijk alles wat men had, in de strijd werpen: men moest bedacht zijn op nieuwe Duitse luchtlandingen. Van de beschikbare Nederlandse troepen kon dus slechts een gedeelte ingezet worden; die inzet vergde bovendien tijd, terwijl geen tijd te verliezen viel. Onvermijdelijk duurde het enkele uren voor de hogere staven in Den Haag een duidelijk beeld hadden, wáár zich eigenlijk Duitsers bevonden.

's Morgens om tien uur viel in een bespreking tussen de commandant van de Vesting Holland, luitenant-generaal van AnDEL, en de commandant van het onder hem geplaatste Iste legerkorps, generaal-majoor N. T. Carstens, het eerste belangrijke besluit: de tot dat legerkorps behorende 1ste divisie (die tussen Leiden en Hoek van Holland gelegerd was) zou de tegenaanval op Ypenburg en Ockenburg inzetten (kort na vijf uur 's morgens was al opdracht gegeven, tegen de Duitsers op beide vliegvelden alsmede op Valkenburg drie bataljons in het vuur te brengen) en die tegenaanval zou, wat Ypenburg betrof, na een inleidende artilleriebeschieting persoonlijk geleid worden door de commandant van de 1ste divisie, kolonel W. F. K. Bischoff van Heemskerck.¹ Op dat moment namen de generaals van AnDEL en Carstens aan, dat voor de herovering van het vliegveld Valkenburg geen nieuwe, belangrijke versterkingen nodig waren; het besluit om die versterkingen toch aan te trekken, werd eerst later in de ochtend genomen: toen kreeg de 3de divisie, die van Velsen tot Sassenheim verspreid lag, opdracht, met achterlating van één bataljon in Haarlem op te rukken in de richting van Den Haag en onderweg Valkenburg aan de Duitsers te ontrukken.²

Het was alles eerder gezegd dan gedaan.

In het uitvoeren van grote troepenbewegingen hadden de Nederlandse commandanten en hun staven nauwelijks ervaring; alles was voorbereid om, bij een Duitse aanval, met het Iste legerkorps het oostfront van de Vesting Holland (de Nieuwe Hollandse Waterlinie) te bemannen; daar lagen de transportschema's voor klaar – men kon ze die ochtend in de prullemand werpen. Geheel nieuwe schema's moesten, meest door zwakbezette staven, opgesteld worden, orders uitgewerkt en doorgegeven, vervoermiddelen gevorderd (personen- en vrachtauto's, tussen Haarlem en Leiden werd ook de tram ingeschakeld) – het werd een geheel van geïmproviseerde maatregelen waarbij, in de opwindende van de eerste oorlogsdag, vergissingen en fouten voorkwamen; die leidden weer tot verwarring; de verwarring tot vertraging – en met elk uur dat verstreek, konden de Duitsers op de plaatsen waar zij geland waren, hun verdediging beter inrichten. Daarbij ontbrak het

¹ Kamerling: *Vesting Holland . . . luchtlandingstroepen*, p. 13.   ² A.v., p. 58–59.